

Valtuustoaloite uusista toimenpiteistä, käytännöistä ja kiusaamisvilkusta koulukiusaamisen ehkäisemiseksi

Jätin valtuustoaloitteen 20.5.2019 koulukiusaamisen kitkemiseksi toimenpideohjelman avulla sekä koulurauha – asiamiehen nimittämiseksi. Koulukiusaaminen on vakava ongelma kouluissa, se voi olla psyykkistä, fyysistä tai molempia. Koulukiusaaminen vaikuttaa aina sen kohteeseen haitallisesti: psyykinen ja fyysinen pahoinvointi, pelkotilat, oppimistulosten laskeminen, itsetunnon heikkeneminen, yksinäisyys ja eristäytyminen eivät ole harvinaisia kiusaamisen kohteeksi joutuvalle. Pahimmassa tapauksessa traumaattiset kokemukset ja kiusatuksi tulemisen muistot seuraavat läpi elämän aiheuttaen paljon tuskaa ja surua aikuisenakin. Useiden tutkimustulosten mukaan koulukiusatut sairastuvat vielä aikuisinakin jopa kolme kertaa todennäköisemmin mielenterveysongelmiin kuin muut. Pahimmillaan kiusaaminen johtaa itsetuhoisiin ajatuksiin ja jopa itsemurhiin. Valitettavasti monet vaikenevat, vaikka vieressä kiusataan, eivätkä puutu fyysiseen tai henkiseen kiusaamiseen. Taustalla saattaa olla pelko joutua itse silmätikuksi. Kiusatun on saatava tukea ja apua, välittömästi. Kiusaamiseen tulee puuttua välittömästi ja jos mitkään muut käytettävissä olevat keinot eivät auta, tulee kiusaajan/kiusaajien vaihtaa koulua, ei kiusatun.

Joissakin Suomen kaupungeissa on esitetty koulurauha-asiamiehen nimittämistä. Asiamies olisi puolueeton taho, joka selvittäisi koulujen kiusaamistapauksia. Asiamies palvelisi koko kaupungin koululaitosta. Koulurauha-asiamies olisi koko sivistystoimen yhteinen, eikä hän olisi sidoksissa yksittäiseen kouluun tai oppilaitokseen ja niiden henkilökuntaan. Hänelle annettaisiin valtuudet ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin kiusaamistapausten johdosta ja hän voisi saattaa vakavat tapaukset ao. lautakunnan tai muiden tarvittavien viranomaisten tietoon toimenpiteitä varten. Koulurauha-asiamiehen tulisi antaa vuosittain Tampereen kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle selonteko ja raportti koulurauhan tilasta ja kehityksestä sekä tarvittavista ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä ja keinoista kaupungin koululaitoksessa. Valitettavasti Tampereen kaupunki ei ole vielä tarttunut esitykseeni koulurauha-asiamiehestä.

Kaikkien velvollisuus on huolehtia, että jokainen lapsi ja nuori saa käydä koulua joutumatta kiusatuksi. Koulun henkilökunnalla, vanhemmilla, vanhempainyhdistyksellä sekä muilla koululaisilla on suuri vaikutus siihen, saadaanko nollatoleranssi koulukiusaamiseen. On välttämätöntä, että kaikkeen koulukiusaamiseen on kaikissa kouluissa nollatoleranssi. Tampereen kaupungin ja koulujen vastuulla on puuttua koulukiusaamiseen nykyistä tehokkaammin ja laatia toimenpideohjelma ja tarkemmat suositukset koulukiusaamisen kitkemiseksi. Tampereen kaupungin tulee ottaa kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa nollatoleranssi koulukiusaamisen suhteen. Esitin valtuustoaloitteessani, että toimenpideohjelmaan kannattaa ottaa niin kansallisia kuin kansainvälisiäkin malleja ja suosituksia, joita hyödyntämällä koulukiusaaminen saadaan kitkettyä. On myös tärkeää, että lisätään enemmän opettajien koulutusta kiusaamisen vastaisen työn vahvistamiseksi ja että kiusaamisen ehkäisyn keinot tulisivat pakolliseksi opettajien koulutuksen osaksi.

Kiusaaminen on viime vuosien aikana saanut uusia muotoja eikä rajoitu enää pelkästään kouluajana tai koulumatkoilla tapahtuvaksi. Monet kiusaamistapaukset tapahtuvat erilaisissa sosiaalisen median ryhmissä ja palveluissa. Kiusaamisen kohde saatetaan sulkea ryhmän ulkopuolelle tai kiusatusta saatetaan levittää esimerkiksi muokattuja videoita tai muuta vastaavaa materiaalia. Tällaiset materiaalit jäävät vuosiksi nettimaailmaan ja aiheuttavat kärsimystä niiden uhreille ja omaisille. Koulukiusaaminen voi

pahimmillaan johtaa vakavaan fyysiseen pahoinpitelyyn. Koko Suomea järkytti syksyllä 2020 Vantaan Kytöpuiston koululla tapahtunut kuudesluokkalaisten pojan pahoinpitely. Pahoinpitely myös kuvattiin puhelimitse.

Koulurauhan turvaamiseksi ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi tarvitaan nyt uusia tehokkaita keinoja. YLE uutisoi 30.11 keinoista, miten koulukiusaaminen saadaan kuriin. Uutisessa kerrottiin mm. kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkusta, joka on yrittänyt parantaa kiusattujen tilannetta jo kymmenen vuoden ajan. Järjestöjen ohella myös kuntatasolla yritetään suitsia kiusaamista. Helsingissä kasvatus- ja koulutuslautakunta on laatinut kiusaamisen vastaisen ohjelman. Myös Helsingin kaupunginvaltuusto vaati strategiaohjelmassaan kaupunkia luomaan kunnianhimoisen kiusaamisen vastaisen ohjelman.

Uuden kiusaamisen vastaisen KVO13-toimenpideohjelman tavoitteena on, että koko koulu sitoutuu siihen ja ohjelmaa toteutetaan systemaattisesti. Ohjelmaa alettiin toteuttaa helsinkiläiskouluissa syksyllä.

KVO13-ohjelma koostuu 13 toimenpiteestä, joilla kiusaaminen yritetään kitkeä kouluista:

1. Hyvinvoinnin mittarit. Joka toinen vuosi tehtävien valtakunnallisten kouluterveyskyselyjen ohelle kouluissa otetaan käyttöön hyvinvointiprofiilit, joilla saadaan jatkuvasti uutta tietoa oppilaiden hyvinvoinnista
2. Sosiaalisia- ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat
3. Ryhmien, luokkien ja yhteisöjen yhdessä sopimat säännöt
4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen
5. Hyvinvoinnin starttitapaamiset yläkouluun ja toiselle asteelle siirryttäessä koulun henkilökunnan kanssa, joissa tutustumisen lisäksi pohditaan, mistä asioista hyvä mielenterveys koostuu
6. Sähköiset palautekanavat: Sähköiseen viestintäjärjestelmään Wilmaan on tulossa lomake, jonka kautta oppilas tai vanhemmat voivat ilmoittaa, kun he kokevat lapsen joutuneen kiusatuksi tai muun asiattoman suhtautumisen kohteeksi
7. Kiusaamisen selvittämisen kirjaaminen
8. Kiusaamisen vastaisten toimien vastuuhenkilöt
9. Restoratiiviset (osallistuva konfliktinratkaisu) lähestymistavat
10. Nimikkoaikainen paljon kiusatuksi tulleelle
11. Kiusaaminen on rikos. Aseman lasten lasten K-0-toiminta kaikkia kouluja kattavaksi
12. Tukioppilastoiminnan kehittäminen
13. Vertaistukitoiminta

Ohjelma esiteltiin syksyllä kouluille, oppilaitoksille ja varhaiskasvatukseen. Peruskouluille on siitä tälle vuodelle poimittu neljä kohtaa, jotka koulun on sisällytettävä toimintasuunnitelmaansa. Koulujen on kuvattava, miten niitä toteutetaan ja oppilashuollossa valvotaan sen toteutusta. Lisäksi helsinkiläisten peruskoulujen on panostettava erityisesti näihin:

- Jokaisen koulun on mietittävä, miten ne kehittävät oppilaiden sosiaalisia- ja tunnetaitoja ja käyttävät siihen luotuja apukeinoja systemaattisesti niin, että koko henkilökunta on mukana.
- Opettajan ja oppilaiden on luotava yhdessä jokaiseen luokkaan yhteiset pelisäännöt kiusaamisen estämiseksi.
- Jatkuvalle ryhmäytymiselle pyritään siihen, ettei kukaan olisi enää jatkossa yksin. Ryhmäytymistä on siis tehtävä ympäri lukuvuotta, eikä ainoastaan lukukauden alkaessa, kuten yleensä on tapana.
- Paljon kiusatuksi tulleelle oppilaalle valitaan tukiaikainen eli yksi sellainen koulun aikuinen, joka kysyy säännöllisesti mitä kuuluu, miten kiusatulla menee ja onko oppilaan tilanteeseen tapahtunut muutosta. Tukiaikaisen valinnassa ovat mielellään mukana oppilas ja hänen perheensä.

YLE:n uutisen mukaan kouluilla voi olla myös omia konfliktitilanteisiin puuttumisen keinoja ja toimintamalleja, esim. käytäntö nimeltä "korjaamokeskustelut". Korjaamokeskustelussa pyritään keskustelun ja seurannan avulla sitouttamaan sääntöjä rikkonut oppilas miettimään omaa toimintaansa. Keskustelussa käydään läpi väärä toiminta, mietitään, miten jatkossa pitäisi toimia ja asetetaan tavoitteet. Muutaman viikon seurannan jälkeen asiasta keskustellaan uudelleen ja katsotaan, onko toimintatapa korjaantunut. Rankasti kiusatuksi tulleelle on tärkeää tehdä myös turvasuunnitelma kouluun.

Aseman Lapset ry on kehittänyt kiusaamistilanteisiin tehokasta puuttumismallia, johon voidaan turvautua, ulkopuolisena tahona, siinä vaiheessa, kun kaikki koulun keinot on jo käytetty. K-0-toiminnaksi kutsuttu hanke selvittää erityisesti pitkään jatkuneita ja vakavia koulukiusaamistilanteita. K-0-toimintaa on tällä hetkellä Helsingissä, Lohjalla, Järvenpäässä ja Rovaniemellä. Mallia on tarkoitus levittää läpi Suomen. Toiminnassa moniammatillinen tiimi ryhtyy ratkomaan tilannetta, kun kasvatuskeskustelut, jälki-istunnot ja sovittelut on jo käytetty.

YLE uutisoi 3.12, että Törnävän alakoulussa Seinäjoella on opeteltu käyttämään uutta asetta kiusaamista vastaan. Koulun pihalle on pystytetty hälytysvalotolppa. Oppilaat saavat nappia painamalla aikuisen nopeasti paikalle, jos välitunnilla tapahtuu kiusaamista tai jotain pelottavaa. Törnävän alakoulu lähti pilotoimaan uutta keksintöä, koska ideaa pidetään hyvänä ja kehittämisen arvoisena. Kiusaamisvilkku on muunnelma liikenteen välkkyvaloista. Koulun pihalla olevassa valotolpassa on huomiovalokapselisarja. Alimmainen kapseli toimii hätäpainikkeena, joka käynnistää yläosassa olevan huomiokapselien led-valojen vilkuttuksen. Samalla huomiokapseli lähettää välittömästi välituntivalvojan henkilötunnistimeen hälytyksen ja apu saadaan nopeasti paikalle. Nappia voi painaa itse hätätilanteessa tai toisen puolesta, kun huomaa toista kiusattavan. Oppilaille tehdään selväksi, miten ja missä tilanteissa apua hälytetään. Kiusaamisvilkku voi madaltaa kynnystä ilmoittaa kiusaamisesta. Uutisen mukaan lasten koulutietä turvaavat älyliikennelaitteet voidaan ottaa käyttöön myös koulun pihalla. Keksintöön liittyy myös ajatus turva-alueesta valotolpan ympärillä. Oppilas voi turva-alueella odottaa apua rauhassa.

Esitän, että Tampereen kaupunki nopeasti kartoittaa, tutkii ja ottaa käyttöön Tampereen kouluissa aloitteessani mainitut toimenpiteet, ohjelmat ja käytännöt, joita on otettu käyttöön muissa kaupungeissa sekä tutkii mahdollisuuden kiusaamisviikun käyttöönottoon kouluissa.

Tampereella 14.12.2020

**Aila Dünder-Järvinen
Kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja (sd)
Tampere**